

Nieuwsbrief "Uilenbescherming in Brabant"

Nr.10 juli 2011

Deze nieuwsbrief "Uilenbescherming in Brabant" wordt mogelijk gemaakt door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer bij het Brabants Landschap en de samenwerkende Brabantse uilenbeschermers

Redactie: J. Sloothaak
Foto's: M. Renes & H. Fiolet

De uilenbescherming in Brabant wordt gecoördineerd door:

en financieel ondersteund door:

In deze editie:

Broedseizoen grotendeels ten einde.....	1
Op de foto met een uil?	2
Jaaravond in een nieuw jasje	3
Uilenbeschermers van het jaar	5
Uitloopstokken.....	5
Oorkonde voor uilenbeschermers	6
Reddingsactie in Haaren	7
Natuurwerkdag op 5 november	8
Voedselgebrek Deense steenuilen.....	9
Roofvogel als huisdier, een vervelende hobby.....	10

Broedseizoen grotendeels ten einde

De afgelopen weken kwamen de eerste broedresultaten van 2011 bij ons binnen. Uit Oisterwijk, Eindhoven, Moerdijk en Bernheze zijn de prestaties van de kerkuil bekend en uit Boekel, Deurne en de Kempen ook de prestaties van de steenuil. Er lijkt weer op meer nestlocaties gebroed te zijn dan in 2010!

Zoals bekend kan het invulformulier broedgegevens gebruikt worden voor het aanleveren van jullie gegevens. Samen met de handleiding is deze te vinden op www.brabantslandschap.nl onder uilen en dan onder de knop documenten. Staat alles in het formulier? Mail het dan naar jsloothaak@brabantslandschap.nl. Wil je een overzicht van de nestkasten zoals die momenteel bij ons bekend zijn? Stuur dan even een email naar ahuiden@brabantslandschap.nl.

Om niet in de problemen te komen met het provinciaal jaarverslag en de provinciale jaaravond willen we vragen om de gegevens vóór 12 oktober aan te leveren.

Hieronder zijn drie zeer succesvolle broedsels van de kerkuil doorgegeven door de uilenwerkgroep van KNNV Eindhoven.

Broedgegevens Uilenbescherming												
Uilenwerkgroep		KNNV Eindhoven					Jaar		2011			
Noord-Brabant		Regio nr		18		Subregio nr		5		Soort		Kerkuil
Waarneming		Plaatsgegevens				Broedgegevens					Opmerkingen	
Datum	Type waarneming (Kast / Vrij / Territorium)	Kastnr	X-coord. (6 getallen)	Y-coord. (6 getallen)	Gastgever / plaatsingsadres	Litkomst (zie tabblad 'Keuzes')	Aantal eieren	Aantal jongen	Aantal uitgevlogen jongen	Aantal dood		
1-jun-10	Kast	511	164900	384600	Wijk 10 Straat 11 Eindhoven	33	4	4	4	0		
1-jul-10	Kast	508	166300	387200	Brabants Kerk Park 55 Nuenen	33	5	3	3	0		
1-jul-10	Kast	501	164000	389000	Kerkhoef 15a Nederwetten	33	5	5	5	0		

Over een half jaar hopen we weer een nieuwsbrief te kunnen maken. Daarom zijn we altijd op zoek naar interessante informatie, artikelen of ervaringen uit het veld. We nodigen iedereen uit hier een bijdrage aan te leveren! Leuke onderwerpen voor deze nieuwsbrief kunt u aan mij doorgeven.

Jochem Sloothaak
 Email: jsloothaak@brabantslandschap.nl
 Telefoonnummer: 0411 - 66 40 10

Op de foto met een uil?

In onze jaarverslagen, nieuwsbrieven en kwartaalnummer staan regelmatig foto's van mensen met uilen in hun handen. Onlangs kregen wij een reactie van één van onze lezers die hier haar bedenkingen bij had en zich af vroeg of dat niet het verkeerde voorbeeld is.

Het Brabantse beschermingsnetwerk steenuil en kerkuil mag gerust een succesverhaal genoemd worden. De essentie van dit succes zit 'm in de betrokkenheid van mensen bij deze vogels. Het is ongelofelijk hoe toegewijd en soms fanatiek mensen (beschermers én gastgevers) bezig zijn met 'hun' uilen. Wij verbazen ons daar nog dagelijks over maar we begrijpen het natuurlijk wel. Ook wij proberen via lezingen, cursussen, persberichten, nieuwsbrieven en jaarverslagen mensen warm te krijgen voor uilenbescherming. Maar wat het beste werkt is nog altijd het laten zien en beleven van de uilen zelf. In de jongenfase is het geruststellend om te weten dat de uilen zich niet of nauwelijks laten verstoren (in de eifase is dat wel degelijk het geval!). Onze uilenbeschermers – de kastcontroleurs – grijpen daarom de gelegenheid aan om bij het aantreffen van jongen in de kast, deze te laten zien aan de gastgevers. Ze mogen

Een toekomstige uilenbeschermster?

dan zelf aangeven of ze dat willen of niet. Het effect dat dit heeft op kinderen maar ook op volwassenen is wonderlijk. Ze zijn in één klap beschermers voor het leven. Van deze momenten een foto maken is voor de gastgevers zelf maar ook voor ons nuttig. De grootste uilenbeschermers zelf, maken dus die foto's. We kunnen dit dan gebruiken bij persberichten, nieuwsbrieven en ook ons jaarverslag. Foto's van mensen met uilen laten de diversiteit aan mensen zien die de steenuil en de kerkuil een warm hart toe dragen. Stuk voor stuk beseffen gastgevers dat ze dit zelf niet moeten doen, omdat de beestjes juist zo ontzettend kwetsbaar zijn. Bovendien willen ze die natuurlijk nooit kwijtraken. Een volgende gelegenheid zeggen ze zelf:

'Laat ze maar lekker zitten, straks verstoort je ze te veel'

Hopelijk is hiermee de ongerustheid bij sommige lezers wat weg genomen en begrijpt u dat wij natuur soms dichtbij de mensen moeten brengen om ze er van te laten houden.

Jaaravond in een nieuw jasje

Een interactieve avond op een nieuwe locatie; anders dan we gewend zijn, maar hopelijk is het jullie bevalen! Het was even zoeken naar een geschikte plek om het toegenomen aantal beschermers een leuke avond te bezorgen. Beschikbaarheid, capaciteit, bereikbaarheid en prijs maakten de zoektocht niet eenvoudig. Ook is het ieder jaar weer zoeken naar een leuke spreker en al helemaal als het was interactiever moet. We gaan er vanuit dat Nico de Haan met zijn roofvogelcursus ons weer wat kennis heeft bijgebracht.

Op 20 april werden de resultaten van het seizoen 2010 gepresenteerd. Leuke resultaten, die na de slechte jaren 2009 en 2008 een enorme opsteker zijn. Het aantal broedgevallen van de steenuil nam gestaag toe en de kerkuil krabbelde terug uit een diep dal. Alle cijfers zijn weer gebundeld in een mooi jaarverslag. Helaas waren er dit jaar vanwege grote (en late) bestellingen niet voor iedere groep voldoende exemplaren. Gelukkig is het verslag ook te lezen op www.brabantslandschap.nl, onder de knop Uilen en dan bij Documenten.

Sprekers op de jaaravond uilenbescherming (met de klok mee: Nico de Haan geeft een interactieve roofvogelquiz, Dim Stoop presenteert zijn uitloopstok voor steenuilenkasten en Jochem Sloothaak presenteert de mooie resultaten van het seizoen 2010).

Uilenbeschermers van het jaar

Uilenbeschermers van het jaar waren Maaïke Riemsdag en Jos Dilven van de UWG Gilze. Uit handen van Nico de Haan ontvingen zij een Oorkonde en de Uilenbal (Cheque ter waarde van 250,- euro). Deze enthousiaste beschermers spelen een prominente rol in de werkgroep Biodiversiteit van hun gemeente. Naast het bewust maken van mensen heeft de werkgroep ook concrete projecten uitgevoerd. Met het project 'Erven in het groen', werden ondermeer houtsingels, hoogstamfruitbomen en knotbomen aangeplant in het leefgebied van de steenuil. De uilenwerkgroep organiseerde informatieavonden voor gastgevers en verzorgde lessen op 3 basisscholen. Binnen de gemeentegrenzen staat overigens niet alleen de steenuil, maar ook de kerkuil letterlijk op de kaart en is dankzij de uilenwerkgroep een succesvolle samenwerking ontstaan met de gemeente. Hierdoor zijn zij een voorbeeld voor andere Brabantse werkgroepen!

De Braakbal

Prijs voor uilenbeschermers van het jaar 2011

Jos Dilven & Maaïke Riemsdag

Uilenwerkgroep Gilze

Zij danken deze erkenning aan de vele activiteiten die zij gezamenlijk met vele vrijwilligers hebben ontplooid ter bescherming van de steen- en kerkuil in de gemeente Gilze.

Cheque ter waarde van:

€ 250,00

Uitgereikt door:

Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Meer mogelijk gemaakt door:

Uitloopstokken

Na afloop van de provinciale jaaravond lagen voor elke steenuilenwerkgroep 2 uitloopstokken klaar. Deze stokken zijn speciaal gemaakt door uilenbeschermers Dim Stoop uit Made. Hij kwam met dit prachtige idee, omdat veel steenuilennestkasten geen goede uitloopmogelijkheid hebben voor de jonge uiltjes.

Er zijn genoeg voorbeelden van nestkasten die niet optimaal geplaatst zijn. Soms ontbreekt het op een erf simpelweg aan geschikte bomen of andere locaties om de kast te plaatsen. Een open aanvliegroute, niet pal in de zon, recht hangen, niet vlakbij een drukke weg zijn allemaal belangrijke aandachtspunten. Maar mocht er in jouw nestkast een broedgeval

komen, dan hebben de jonge uiltjes een uitloop nodig om het leven buiten de kast te verkennen. Ze leren dan klauteren (poten), fixeren (ogen) en vliegen (vleugels). In deze fase zijn ze natuurlijk erg kwetsbaar voor roofdieren (waaronder katten en honden). Daarom is het extra belangrijk dat ze direct in de nabije omgeving van de kast een 'speelplaats' hebben. Bij gevaar duiken ze dan weer terug in de veilige kast. Kasten die tegen een muur hangen of tegen een boom, zonder zijtak eronder zouden dus het beste verplaatst kunnen worden.

Toch is er nu ook een andere manier om kasten geschikter te maken. Dim Stoop ontwikkelde van druivenranken prachtige, natuurlijk ogende uitloopstokken die met bijgeleverde bouten bevestigd kunnen worden onder de nestkast.

Van diegene die de stokken inmiddels bevestigd hebben onder een nestkast, vernemen wij graag de ervaringen!

Oorkonde voor uilenbeschermers

Dat er mensen zijn die op hun erf onderdak bieden aan uilen is fantastisch! De kerkuil en de steenuil zijn erfvogels bij uitstek en zijn volledig afhankelijk van kleinschalige landschappen waar wij schapenweitjes, moestuinen, composthopen en boomgaarden in stand houden. Het ideale leefgebied voor deze kwetsbare roofvogels.

Op deze locaties kan een mooie band ontstaan tussen de uilen en de 'gastgevers', maar ook tussen de gastgever en de beheerder van de nestkast. Jaren achter elkaar worden de nestkasten gecontroleerd en schoon gemaakt. En als er op een dag prachtige jonge uilen geboren worden, is dat natuurlijk een succes wat met de gastgevers gevierd wordt. Sinds een aantal jaren is er een speciale oorkonde beschikbaar om gastgevers officieel te danken voor hun gastvrijheid. Deze mag uitgereikt worden wanneer 5 jaar achtereenvolgend op het adres een broedgeval is aangetroffen.

Interesse om een oorkonde uit te reiken? Stuur dan een email naar ahuiden@brabantslandschap.nl en geef aan of het een adres voor de kerkuil of de steenuil betreft.

In Middelbeers ontvingen gastgevers uit handen van Rinus van den Boomen een oorkonde.

Reddingsactie in Haaren

Verschillende groepen houden ons op de hoogte van hun werk en wat ze tegenkomen. De email hieronder van de vrijwilligers van SWG Oisterwijk getuigd toch van grote liefde voor 'hun' uilen.

28-6-2011, Oisterwijk

Mooie reddingsactie vanavond. Het moet nog wel ff blijken of het morgen ook nog goed blijft gaan. Maar durf wel voorzichtig optimistisch te zijn. Meestal zijn we in dit soort gevallen te laat. Mochten anderen ook nog goede tips hebben in situaties als deze horen we dat graag.

Mevr. Snel uit Haaren belde op. Ze had een uiltje uit een emmer water gehaald, en hij leefde nog. Ik er naar toe. Het was een volwassen uil, een vrouwtje want ze had een broedvlek. Doornat, behoorlijk tam, vleugels waren heel. En ze had even de impuls weg te vluchten, tjoppen. Kon r wel zo pakken want ging niet erg vlot. En er liep een kat rond.

Tja wat doe je dan. Er zit dus een broedgeval, ze was te goed voor het asiel, waar ik als het niet hoeft de uil zowiezo liever niet heen breng als het niet nodig is.

Bert, vogelringer met vaak goede tips, gebelt voor advies. Waarop we besloten de uil te drogen met keukenrol. Werkte heel goed. Ze werd ook weer allerter, met de kop meedraaien. Alleen pootjes leken beetje zorgelijk, niet echt grijpfunctie. Maar toen we haar tenslotte in de kast plaatsten, verplaatste ze zich wel, goed teken denk ik. In elk geval in de kast gezet, onder de golfplaten. Er lagen 5 muizen in want die kast wordt als voorraadkast gebruikt. Zelf zitten de uilen dus onder de golfplaten.

In elk geval met mevr. Snel en die uil naar de burens gegaan. Nieuwe bewoners op bestaande broedlocatie. Voor het geval ze nog enige reserve hadden, kunnen we nu niet meer stuk. Bij beide adressen niet trouwens. De mensen kijken morgenvroeg hoe de uil is. Als hij alert genoeg is halen ze de de handdoek uit het invlieggat. Als ze twifelen ga ik nog even kijken, en het ligt er natuurlijk aan hoe ze hem aantreffen, voor hetzelfde geld red hij het toch niet, ze bellen in ieder geval zowiezo. Tja en aangezien de broedvlek, moeten er toch echt eieren of jongen onder de golfplaten zitten.

Vreselijk weer trouwens brak los nadat we uil in de kast hebben gezet. Zeiknat geworden, best eng met die bliksem overal. Onderweg terug trouwens ook, bliksem en wat bomen om. Uil is net op tijd gevonden denk ik.

Nou duimen maar dat de reddingsactie morgen voor 100 procent gaat slagen, dan is het pas echt kicken. Oja mensen maken nu gaas aan de waterbakken, men moet het toch altijd eerst ondervinden.

Groetjes, Anita

Natuurwerkdag op 5 november

Op zaterdag 5 november organiseert Landschapsbeheer Nederland alweer de elfde Natuurwerkdag, dé dag om je uit te leven in het Nederlandse landschap. Vorig jaar meldden zich al meer dan 12.000 vrijwilligers (variërend in leeftijd van acht tot tachtig) aan.

Activiteiten voor de Natuurwerkdag vinden plaats op meer dan 350 locaties door het hele land en beginnen vroeg in de ochtend: van poelen schoonmaken tot bomen knotten, fruitbomen snoeien, grienden afzetten etc. Het landschap kan zich nu eenmaal niet zelf onderhouden. **Leef je dus gerust uit.**

Kijk snel voor meer informatie over locaties, activiteiten, aanmelding en de speciale kinderlocaties op de www.natuurwerkdag.nl.

Voedselgebrek Deense steenuilen

Bron: Vogelnieuws

De bewijzen dat de intensivering van het agrarisch gebied de steenuil de das om doet, stapelen zich op. Ook in Denemarken doet de steenuil het niet best en is zijn verspreidingsgebied aanzienlijk gekrompen.

Een studie naar broedende steenuilen wijst uit dat het gemiddelde aantal jongen per broedpaar sinds 1970 is gekelderd van drie naar minder dan twee, terwijl de legselgrootte veel minder sterk afnam. Door experimenten met het verbeteren van de voedselsituatie kon het broedsucces strek vergroot worden. De auteurs concluderen dat de beschermingsinspanningen zich moeten concentreren op verbeteren van de beschikbaarheid van het voedsel in het boerenland. Ook andere vogels die van ongewervelde dieren leven kunnen hiervan profiteren.

De voedselsituatie wordt verbeterd door onder ander knobomen, een grazige weide, kruidenrijke randen.

Roofvogel als huisdier, een vervelende hobby

Uilen en roofvogels zijn sinds een paar jaar geleden geliefde speeltjes. Tientallen ontsnapte of losgelaten per jaar bedreigen nu de soortzuiverheid van vrije dieren om nog maar te zwijgen van de toestand van de gehouden dieren zelf. Terwille van de kweek worden tevens nesten leeggehaald.

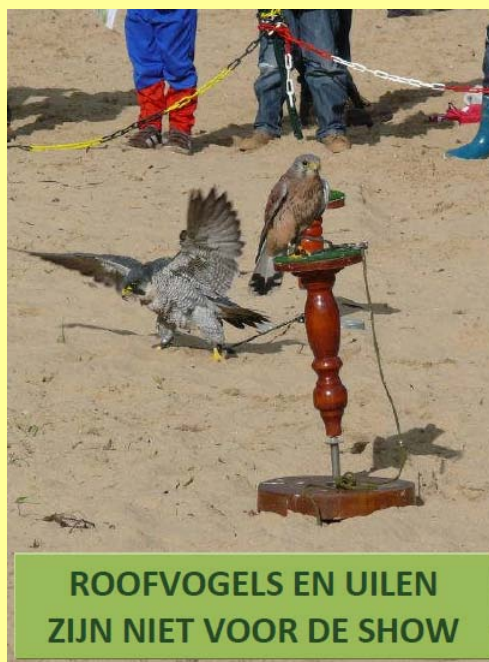
In opdracht van Vogelbescherming deed Bureau Ulucus onderzoek naar roofvogel- en uilenshows. Vijf organisaties leverden daarvoor waardevolle informatie; Werkgroep Roofvogels Nederland, Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, Oehoe Werkgroep Nederland, Kerkuilwerkgroep Vlaanderen en Dienst Regelingen. Ulucus bezocht een aantal shows en bestudeerde websites. Internetfora en mailcorrespondentie met vogelwerkgroepen en andere betrokkenen leverde verder een schat aan informatie op. Sinds de Nederlandse wetgeving ruim tien jaar geleden is verruimd blijkt het houden van uilen en roofvogels met een factor tien te zijn toegenomen. Er wordt flink gekweekt en een kerkuil kost nog maar enkele tientjes. Daarmee is de aanschaf van deze vogel gemakkelijk een impulsaankoop geworden. Zeldzamere soorten zijn overigens een stuk duurder, tot enkele duizenden euro's per vogel.

Faunavervalsing

Er blijkt een behoorlijk risico op faunavervalsing. Van kerkuilen, oehoes, hybride valken en (uitheemse) woestijnbuizerds is bekend dat ze regelmatig ontsnappen en zich goed kunnen redden in de natuur. Er ontsnappen in Nederland jaarlijks tientallen oehoes. Een deel blijft in de bebouwde omgeving - waarschijnlijk vanwege het flinke aanbod aan voedsel - en wordt een lokale attractie. Van kerkuilen, waaronder de uitheemse ondersoort *Tyto alba alba*, is bekend dat die zich, gekoppeld aan een inheemse partner in België en Nederland, al in het wild heeft voortgeplant. Misschien gaat het niet eens om ontsnapte vogels, want sommige mensen laten zelfs expres kerkuilen vrij vanuit het naïeve idee daarmee de soort te helpen.

Welzijnsproblemen

In gevangenschap kunnen de vogels hun natuurlijke gedrag niet vertonen. Ze krijgen niet of nauwelijks de kans om te vliegen, ze mogen niet op hun eigen prooien jagen (en opeten), ze hebben niet de vrijheid om een partner te kiezen, een nest te bouwen en jongen groot te brengen. Voor het grootste deel van de tijd zitten ze in een te klein hok of zitten ze met een kort touw vast aan een blok. In het kort: het maken van eigen keuzes is ze ontnomen. Tijdens de shows moeten ze kunstjes doen in een onnatuurlijke omgeving te midden van een mensenmassa die de vogels kan aanraken en aaien. Uilen zijn bovendien echte nachtdieren, maar worden urenlang in daglicht te kijk gezet.

**ROOFVOGELS EN UILEN
ZIJN NIET VOOR DE SHOW**

Shows creëren vraag

Roofvogel- en uilenshows bevorderen de wens van mensen om zelf een roofvogel of uil te willen hebben. In Nederland wordt een groot en toenemend aantal inheemse en uitheemse roofvogels en uilen gehouden en verhandeld. Waar vraag is ontstaat aanbod (er valt geld te verdienen). Dit aanbod wordt deels gevoed met in gevangenschap gefokte vogels, maar voor een deel wordt ook aan de vraag voldaan door eieren en nestjongen uit nesten in het wild te roven. Het is extra treurig, dat de particulieren die zich een roofvogel of uil aanschaffen denken een huisdier te kopen. Met roofvogels en uilen kun je echter geen band opbouwen, zoals met een hond of een kat.

Slechte voorlichting

Roofvogel- en uilenshows worden vaak gehouden onder het mom van voorlichting. Onderzoek toont aan dat in de meeste shows nauwelijks voorlichting wordt gegeven. Indien dit wel gebeurt, is de verschaft informatie soms zelfs feitelijk onjuist. Daarbij komt dat het karakter van de shows niet past bij de voorlichting: roofvogel- en uilenshows draaien om het feit dat mensen de vogels van dichtbij kunnen zien en zelfs aanraken. Dit is tegengesteld aan het gedrag van deze vogels in het wild. Daar blijven ze het liefst ver van mensen verwijderd en zullen ze zich zeker niet laten aaien. Het publiek leert dus niets over de vogels in het wild. Roofvogel- en uilenshows worden gehouden door zowel valkeniers als roofvogelhouders, mensen zonder een valkeniersopleiding. Dat iemand zich valkenier noemt is géén garantie voor deskundigheid.

Beleid

Mede vanwege deze redenen hanteert Brabants Landschap momenteel het volgende beleid:

1. bij eigen activiteiten, georganiseerd door Brabants Landschap, mogen geen roofvogelshows worden gehouden;
2. ten aanzien van activiteiten die door derden op ons eigendom worden georganiseerd, zullen we ons standpunt met betrekking tot roofvogelshows overbrengen en middels overleg trachten te bewerkstelligen dat dergelijke roofvogelshows niet zullen plaatsvinden;
3. voor activiteiten die door derden buiten onze eigen terreinen worden georganiseerd en waar wij aanwezig zijn met een eigen stand, dragen we geen verantwoordelijkheid. Indien we hierover door derden worden aangesproken, zullen we ons standpunt melden.

Kortom: Wij willen NIET geassocieerd worden met roofvogelshows!